

Biskop Ivar Munk på gravstenen i Ribe Domkirke (foto Nationalmuseet), og Hertug Christian, her dog på et træsnit som kong Chr. III ca. 1555 (Det kongelige bibliotek).

Hertugen i Haderslev mod Bispen i Ribe

I foråret 1526 raser der en gevaldig brevkrig mellem Hertug Christian i Haderslev og Ribebispen Ivar Munk. Det bliver til et teologisk slagsmål om faste, gode gerninger og ret forståelse af kristendommen.

Af Jens Christian Gjesium
jc@gjesium.com

Et banalt slagsmål i Ribe er anledningen til opgøret mellem Hertugen og Bispen. En borger fra Haderslev fået en ordentlig omgang klø af nogle af biskoppens folk, fordi de mistænkte ham for i fastetiden at medbringe kødspiser, hvilket absolut ikke var i overensstemmelse med ret katolsk levevis.

Hertug Christian benytter lejligheden til at skrive et brev til biskop Ivar Munk, hvor han dels beklager sig over overfaldet, dels udfordrer biskoppen til debat om spiseforbud. Hertugens brev er fyldt med skriftsteder fra Bibelen, der alle skal underbygge hans påstand om, at der ikke i Skriften kan findes noget belæg for, at man skal faste. Hertugens brev er kort og kontant, og med sine klare henvisninger til Bibelen, en god luthersk argumentation over for den katolske kirkes lære og sædvane.

Den 16. marts svarer Hans Velærværdighed, romerkirkens og kongens biskop i Ribe den unge mand på bare 22 år, der er blevet hertug i Haderslev. Også bispen kan argumentere med bibelcitater, og han fastholder, at når Jesus fastede i 40 dage, så bør menneskene ikke bespøtte fasten. Og så afslutter han med en opfordring til fred og fordragelighed!

Men sådan kom det nu ikke til at gå! For i mellemtiden har Hertug Christian fået særdeles kompetent teologisk bistand direkte fra Wittenberg. Svarbrevet fra Haderslev til Ribe viser meget tydeligt både i sproget

(højtysk) og i den meget omfattende teologiske argumentation, at Johann Wenth er kommet til Haderslevhus - og dermed har den engagerede hertug fået en særdeles skarp pennenfører.

Svaret udvikler sig til en luthersk-evangelisk belæring af biskoppen, hvor udgangspunktet i Skriften anvendes til at gå videre end fasten og også inddrage tro og gode gerninger. Endvidere er der klare meninger om, at præster bør gifte sig og være gode forbilleder. Af svaret fra bispen erfarer man, at han ikke føler nogen trang til at lade sig belære. Tværtimod klager han direkte over, at Hertug Christian her i foråret 1526 har udsendt en indkaldelse til alle bispens sognepræster fra Ribe stift, der har deres gerning i Christians Len Tørning. De skal stille til præstemøde og belæring hos Hertugen i Haderslev.

Allerede samme dag, som Hertugen modtager denne klage, skriver han tilbage og bekræfter, at præsterne er indkaldt for at erfare Hertugens mening om "kirkens nye skikkelse", og for at de "klarlig vil se vor reformation". Hertug Christian meddeler således åbent bispen i Ribe, at han er gået i gang med en luthersk reformation af kirken i Haderslev-Tørning Len.

Ivar Munk er ikke længere i tvivl om, at den unge hertug i Haderslev mener det alvorligt. Derfor skynder han sig også i april at drage Hertugens fader, kong Frederik d. I. ind i sagen. Og da kongen i høj grad har behov for Ribebispens praktiske og økonomiske støtte i forbindelse med opretholdelsen af magten i Danmark, må man gå ud fra, at kongen lægger en dæmper på sin ældste

søns reformationsiver. Præsterne fra Ribe Stift kommer i hvert fald ikke til reformationsmøde i Haderslev før to år senere - i 1528.

Som bekendt er det "den, der ler sidst, der ler bedst": Da Reformationen gennemføres i hele Danmark i 1536 må Hans Velærværdighed, Ribebispen Ivar Munk overlade sit bispeembede til pennenføreren fra Haderslev - Johann Wenth, der således kommer før end Hans Tausen som Ribes første lutherske biskop.

FAKTA

I 1525 udnævner kong Frederik d. I. sin ældste søn Christian til Hertug i Haderslev og Tørning Len. Her bliver han lensherre over et område med ca. 60 sogne fra både den sydlige del af Ribe stift og fra den nordlige del af Slesvig stift.